

TÁRSADALMI, MŰSZAKI, BÁNYÁSZATI és KOHÁSZATI HETI SZAKLAP.

SZERKESZTI:

LITSCHAUER LAJOS

kir. főmérnök, a selmeczbányai m. kir. bányaiskola
ügyvezető szaktanára.

Megjelenik: Min J en vasárnap.

Előfizetési ára: Egy évre 12 korona.

A végrehajtási novella.

Irta: Dr. Fehér Manó.

(Folytatás a 359. oldalhoz.)

Azért mindenki csak természetesnek fogja találni, hogy az elégedetlenség a joggyakorlatban is s a szakirodalomban is az évek folyamán általánossá lett s a folytonos panaszkodás és sürgetés végre azt eredményezte, hogy az intéző körökben csakhamar hozzáláttak a törvény gyökeres reformálásához.

Igy keletkezett az új végrehajtási eljárásról szóló novella, mely csaknem két évtizedre terjedő szorgos munkálkodás és érlelődésnek az eredményét képezi.

Ha az új törvényt kritika tárgyává akarjuk tenni, akkor az ellen is több tekintetben alapos kifogásokat lehet felhozni.

Főhibája abban áll, hogy igazságügyi kormányunk ezzel a novellájával szintén csak félmunkát végzett, amennyiben a most fennálló törvénynek 260. szakaszából mindössze csak 15 szakaszt szemelt ki, s ezeknek a módosítása s illetve kiegészítése alkotja az új tör-

vényt; holott nekünk az egész végrehajtási törvénynek radikális reformálására volna szükségünk!

De más kifogások is hozhatók fel ezen novella ellen, a mely kifogások azonban persze különbözők lesznek aszerint, amint a végrehajtató avagy a végrehajtást szenvedett érdekének a szempontjából tétetnek.

Csakhogya mi feladatunkat most nem képezheti az, hogy ezekkel a kifogásokkal itt bővebben foglalkozunk.

A gyakorlati élet ügyis már a legközelebbi években ennél a törvéynél is ki fogja mutatni, hogy a két ellentétes felfogás közül melyik volt a helyes?

Nem akarunk tehát itt sem a hitelezők érdekének a védelméről, sem az úgynevezett kisemberek, vagy jobban mondva az eladódott kis existenciáknak a megmentéséről hosszasan értekezni.

Egy kész pozitív törvényt állunk szemben, amelyet a törvényhozás mindkét háza már elfogadott s amely a közel jövőben a király által szentesíttetni s a kivatalos lapban kihirdettetni fog.

A közelmúlt években alig emlékszünk egy törvényre, melynek életbe léptetése *közgazdasági életünkre* oly fontos s oly mélyreható lett volna, mint ez az új novella!

S éppen ezért most nincsen szükségünk hosszas elméleti fejtegetésekre, hanem igenis feladatunknak tekintjük, *a gyakorlati élet mindennapi szükségleteinek szem előtt tartásával* először is a novella tartalmát rövidesen ismertetni s aztán a jogkereső közönségnek új végrehajtási eljárásunk jövőjére nézve némi *gyakorlati útbaigazításokkal* szolgálni.

A novella tartalmát rövidesen a következőkben óhajtjuk ismertetni.

Azon ingóságokon kívül, a melyek a mostani törvény szerint végrehajtás alá nem esnek, a novella szerint még a következő ingók nem foglalhatók le és pedig:

1. a házi ajtatosságra közvetlenül szánt tárgyak; az imakönyvek; az isteni tiszteletre szánt helyiségekhez tartozó szerelvények akkor is, ha magántulajdont képeznek; a sírok és sírboltok felszerelése, valamint a temetéshez közvetlenül szükséges tárgyak is;

2. a magánintézethez vagy üzlethez tartozó pecsétnyomók, bélyegzők, irományok, feljegyzési, üzleti és egyéb könyvek;

3. a világi vagy az egyházi hivatás teljesítéséhez szükséges egyenruha s illetve ruházat;

4. a csendőrséghez valamint egyéb hatósági őrszemélyzethez tartozó egyének fegyverei, felszerelése, szerszámai, műszerei, kocsijai és lovai, amennyiben a szolgálathoz tartoznak;

5. tisztviselőknek, köz vagy magánhivatalnokoknak, lelkészeknek, tanárok és tanítóknak, közjegyzőknek, ügyvédeknek, orvosoknak, mérnököknek, íróknak, művészeknek s általában tudományos vagy művészi hivatáskörben működő személyeknek, valamint szülész-nőknek hivatásuk gyakorlásához szükséges könyvei, iratai, mintái, műszerei és segédeszközei;

6. a gyógyszer-tár berendezése, munkaszerei, tartályai és gyógyszerkészlete, amennyiben az üzem folytatásához szükségesek;

7. kórházak s a gyógyintézetek felszerelése, amennyiben az ott elhelyezett betegek részére szükséges;

8. a háztartáshoz szükséges házi és konyhabútorok, eszközök, kályhák, tüzhelyek s a ruházkodáshoz szükséges tárgyak;

9. a betegség vagy testi fogyatkozás okából szükséges gyógy s egyéb szerek és segédeszközök;

10. a kisiparosok, kézművesek és napszámosok kerestetének folytatásához szükséges szerszámok, eszközök, műszerek és állatok, valamint a kisiparosok és kézművesek feldolgozható anyagkészlete 150 korona érték erejéig;

11. *egyhavi időtartamra* szükséges élelmi, tüzelő és világítószerek, ezek hiányában pedig a lefoglalható készpénzből *a beszerzésükhöz szükséges összeg;*

12. az *egynegyedévi házbér* fedezésére szükséges készpénz;

13. a mentes háziállatok, és pedig az egy tehén vagy négy juh vagy négy kecske részére szükséges *félévi takarmány*, ennek hiányában pedig a lefoglalható készpénzből *a beszerzéséhez szükséges összeg;*

14. a mezei gazdálkodással foglalkozók részére, de legfőleg csak *12 holdnyi szántó föld* műveléséhez szükséges *vetőmag, igavonó, jószág*, egy félévre szükséges *takarmány és szalma, gazdasági eszköz és trágya*; vetőmag hiányában pedig a lefoglalható készpénzből *a beszerzéshez szükséges összeg;*

15. azoknál, akiknek járandóságai le nem foglalhatók, a náluk talált készpénzből *az az összeg*, mely a foglalástól a legközelebbi esedékességig terjedő időre a le nem foglalható járandóság összegének megfelel;

16. azok a vagyontárgyak amelyeket külön törvény a végrehajtás alól kivesz.

A vallási ereklyék és a családi arcképek *keretei lefoglalhatók, ha az állag sérelme nélkül elválaszthatók.*

Ha végrehajtást szenvedett törvénytől vagy törvényes gyakorlatnál fogva valakinek a tartására köteles, vagy törvénytelen gyermek tartására köteleztetett, *az ilyen tartásdíj* behajtása végett a fen-

tebb megnevezett esetekben a végrehajtást szenvedettnél talált készpénzből a mentes összeg *felerészben lefoglalható.*

(Folytatjuk.)

A bányásziskolák szervezésének kérdéséhez.

Irta: Kellner Aurél.

Midőn a „*Jó Szerencsét*” lapban a bányászati iskolák szervezése közölve lett, azt figyelemmel olvasva azt vettem ki, hogy a tervezetek tisztán csak az elméleti oktatásra vonatkoznak s a gyakorlati oktatásra vonatkozólag ajánlat nem adatott be. Ezért hivatottnak éreztem magamat, hogy a bányásziskolák szervezésénél hosszú üzemi tapasztalataim alapján, a bányaiskolai tanulók gyakorlati kiképezetésére is némi jóhiszemű javaslatokkal szolgáljak.

A „*Jó Szerencsét*” 28-ik számában közölt hozzászólásomban azonban azt is megjegyeztem, hogy a pontozatokban *csak általában* akarom a szakkörök figyelmét a fontos gyakorlati munka oktatására is felhívni, de azért részletekbe nem bocsátkozom, mert annak mikénti keresztülvitelét magasabb körökre bízom. De mivel szaklapunk 33-ik számában ajánlatomat *meglepetéssel* fogadták és annak kivitelét lehetetlennek nyilvánították, kénytelen vagyok részletekbe bocsátkozni és ajánlatomat gyakorlati szempontból is bővebben előadni.

Szaklapunk 33-ik számában cikkíró úr azt fejti ki, hogy az eddig két hozzászóló vélemény között az elsőt pártolja és elfogadja.

Én ebben nem osztom nézetét, mert nem tartom szükségesnek azt, hogy a bányászati *szakiskolák* kezelőtisztek nevelésével is foglalkozzanak, mivel ezen szakhoz más intézetekből is elég képzett erők állanak rendelkezésre és a kezelőtiszti szakfolyam behozatala legfeljebb azt eredményezné, hogy a bányaiskolának legtehetségesebb tanulói a kezelőtiszti tanfolyamra mennének s a bányászati üzemnél csak kevesen és gyöngébb erők maradnának, mert mint kezelőtiszt könnyebb szolgálat mellett aránylag rövidebb idő alatt magasabb javadalmazásban részesül és „*tisztviselő*”, holott mint altiszt a gyakorlatban terhes és felelős szolgálata teljesítése mellett a fokozatos előléptetésben nagyon lassan halad és mindig csak *altiszt* marad! De már azon szempontból sem tartanám helyesnek a kezelőtiszti tanfolyamnak behozatalát, mert hogy a jelenlegi rendszer szerint végzett bányaiskolai tanulók is megfelelnek a kezelőtiszti állásra azt eléggé bizonyítják, minden igénynek megfelelő derék hasznavehető kezelőtisztjeink, a kiknek nagyobb része csakis bányaiskolai végzettséggel bír.

A cikkíró úr a másik hozzászólónak ajánlatát, nem helyesli és

nagyon megvolt lepve, azáltal, hogy „még akad *valaki*, még pedig a gyakorlatban működő bányászati altisztek sorában, a ki a gyakorlatból jövő, életvidor, erőben duzzadó, szabadsághoz szokott, nagyrészt már saját keresményéből élt fiatal embert az internátus, szükségképpen korlátozó kereteibe szorítani, már a gyakorlati szolgálatban megszokott szabadságától teljesen megfosztani akarja.“

Ezen „*valaki*” egy az üzemnél megöszült, bányaiskolai végzettséggel bíró zúzómű-altiszt, a ki nemcsak azért szolgál, hogy magának és családjának megélhetést szerezzen, de üzeméhez odaadó szeretettel ragaszkodik s a reábizott nehéz és felelős szolgálatot a legnagyobb lelkiismerettel és pontosság mellett, minden kényszer és önérdék nélkül végzi és akitől távol áll azon gyanúsítás, hogy a szabadsághoz szokott fiatal embereket szabadságuktól megfosztani akarja. Ő az internátustól nem kívánja, hogy az talán a papi internátusok alapszabályai alapján legyen szervezve, és ajánlatának csak az a célja, hogy a tanulók úgy az elméleti, mint a gyakorlati tanulásra szánt időt jobban használják ki, mert akár 17, akár 20 éves is a növendék mindig arra gondoljon, hogy első a tanulás és csak azután, ha ennek megfelelő, a szórakozásra is szánhat néhány órát!

Hosszú gyakorlati szolgálatom alatt, már több mint húsz éve, hogy mindeu évben sok tapasztalatot szereztem e téren, mert a nyári hónapokban a bányaiskola bányásztanulói a zúzóművekhez gyakorlati munkába vannak beosztva s mivel azok gyakorlati munkaképzésével és ellenőrzésével én vagyok megbízva, elég alkalmam volt meggyőződni, hogy a tanulók a gyakorlati munkánál, ha a munkavezető — kinek rendesen más teendője is van, nincsen jelen, a munkát abba hagyják és mással foglalkoznak. — Ezen tapasztalás arra indított, hogy bár nehezen, de mégis időt vegyek ahhoz, hogy a tanulókkal többet foglalkozzam s őket a munkánál magam vezessem s meggyőződtem, hogy a tanulók akkor egymásközt versenyezve a rájuk bízott munkát kedvvel, teljes megelégedésemre végezték. Ezért gondoltam arra, hogy a gyakorlati munka vezetésére egy külön munkavezetőt ajánljak, mert meg vagyok győződve, hogy ez sikerhez vezetne. A tanuló a kinek munkavezetőjéhez nagyobb bizalma lesz ennek utasításait minden kényszer nélkül fogja teljesíteni, mert általa védve van a munkások gúnyolódó megjegyzéseitől is.

Nem tartom magamat arra hivatottnak, hogy a gyakorlati munkabeosztást meghatározzam, de mivel ajánlatomnak keresztülvitelét „kivihetetlennek“ nyilvánították, megkísérlem ajánlatomat a következőkkel megokolni:

Megjegyzem, hogy a többi bányaiskola viszonyait nem ismerve ajánlatom keresztülvitelét éppen csak a selmeczbányai bányaiskolánál tartom lehetőnek s mivel a selmeczi bányaiskolán nemcsak a bányászati de a kohászati oktatásban is részesülnek a tanulók úgy mielőtt az egyes szakokra rátérnék, a dolog lényegéhez általánosságban akarok hozzászólni.

(Folytatjuk.)

Nagyvasolvasztók kiszámítása és szelvényméretezése.

Irta Ehrenwerth József tanár, Leobenben.*)

Egyedül jogosított fordítás. (5 szövegrajzzal.) Minden jog fentartva.

(Folytatás a 324. oldalhoz.)

Míg a fókuszs-zintben való teljesen egyenletes elosztás merőben lehetetlen dolog, a célát mégis lehetőleg közel találjuk, ha a kemenczének (R) és a fókuszs körének (r) átmérőjét olyan viszonyba állítjuk egymással, hogy a két kör között fekvő körgyűrű egyenlő, vagy a kisugárázásra való tekintettel valamivel kisebb legyen, mint a fókuszs-kör területe; ha tehát

$$(R^2 - r^2) \cdot 3,14 = r^2 \cdot 3,14,$$

miből

$$r = \frac{1}{\sqrt{2}} R,$$

tehát

$$R - r = \triangle R = (1 - 0,707) R = 0,293 R = 0,3 R$$

vagy

$$R = 3,41 \cdot \triangle R = 3,4 \triangle R.$$

Evvel egyrészt az anyagok és a fúvósél viszonyai által adott bizonyos fókuszs-elhelyezés számára, az olvasztó átmérője, másrészt pedig adott olvasztó átmérők számára, a fókuszsok a kemenczében való mélységfekvése meg van adva.

Hogy a viszonyoknak ezekben az irányokban való helyessége, — nagyon fontos dolog, avval bizonyíthatom, hogy egy olvasztóban, a fúvókasok szintjében levő túlságosan nagy átmérője következtében, annak közepében, a fúvókasok fölé emelkedő medve képződött, —

*) Öst. Zft. f. Berg. u. Hüttenwes. 1908. 19. sz.

más esetekben pedig lényegesen ezen átmérőnek megnagyobbítása folytán, sokkal kedvezőbb üzem-eredmények rezultáltak.

Több, igen kitünő üzemen tartott nagyvasolvasztónál, a fentjelzett viszonyokat tényleg meg is állapítottam. Így Steierországban, faszenes oly nagyvasolvasztókat vizsgáltam meg ezen irányban, a melyek 20—60 t. napi termeléssel és 3—5 fúvókással dolgoztak és azt találtam, hogy ott a fókuszok 25—35 cm. távolságban fekszenek a kerülettől. Általában, alig van faszenes nagyvasolvasztó, melynek a fúvókasok szintjében mért átmérője a 2·5—3 m-t meghaladja, még akkor is, ha napi termelése 100 t. körül van; míg a modern kokszos nagyvasolvasztóknál, a melyeknek napi termelése 150—500 t, ezen méret többnyire 3—4·5 m. között (legfeljebb 5 m.) változó. A kisértőzásra való tekintettel, ha azt egyéb körülmények nem tiltják mindig a nagyobb átmérőt kellene választani.

Miután így a fúvókasok szintjében mért átmérő és a magosság méreteit közelítőleg megállapítottuk, a keresztiszelvény további adatainak meghatározására lehet áttérni.

Ebből a czélból első sorban, a fel- és leszálló áramlásnak, az olvasztó-kemence minden magasságzónájában való lehetőleg egyenletes találkozásáról és az adások szabályszerű leszállásáról kell gondoskodni, a mi mellett, különösen a következőkre kell figyelemmel lenni:

1. hogy úgy a felszálló mint a leszálló áramlás lehetőleg függőleges útvonalon haladjon de úgy, hogy a leszálló áramlást, a kerületen a súrlódás fékezze, a felszálló áramlást pedig az üregek tágasága elősegítse,

2. hogy durvább szemű anyagnál, a töltés súlyosabb darabjai, érczek és pótló anyagok — a könnyebbeket, tehát a tüzelőszert, — leszállásuk közben oldalasan félretolni törekszenek és ezt, a szelvények *lefelé való tágulása* elősegíti, apró szemű vagy éppen porszerű érczek pedig a durvább szemű töltés hézagain át hamarosan lehullanak és megömlészetlen vagy legalább is kellőleg elő nem készített állapotban kerülnek a fürdőbe,

3. hogy a leszálló áramlás összes részei, a leggyorsabb felhasználás helye, vagyis a fókusz gyűrűje felé törekszenek, a mi azonban kiváltképpen csak a legalsó kemence-részekben érvényesül.

(Folytatjuk.)

□ □

„Simplex“ mélyfúróberendezés.

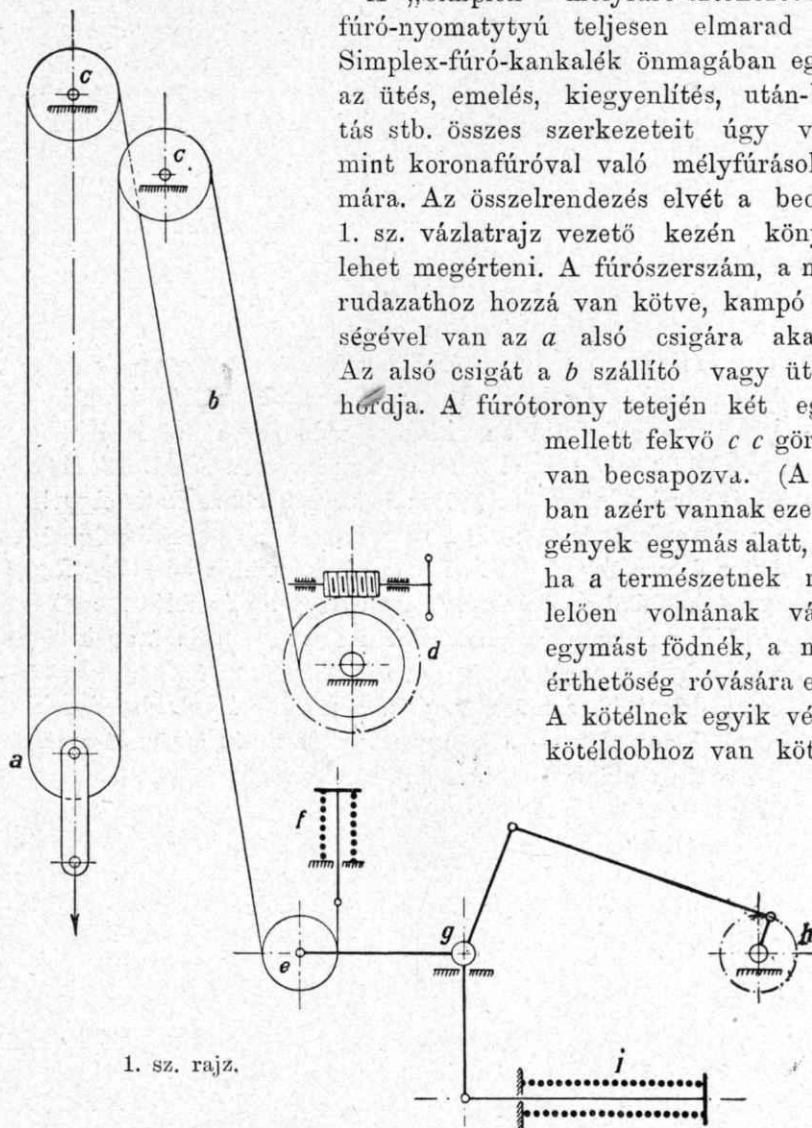
(4. szövegrajzzal.)

A „Simplex“ mélyfúróberendezés (C. Reez. Nachf. gépgyár és fémöntőmű Peineben. Hannover) az újabb, gyorsan ütte működő

szerkezetek azon csoportjába tartozik, a melyek merev rudazattal és a véső ütésének pillanatában ható rudazat-súly-kiegyenlítéssel dolgoznak. Úgy öblögetéssel, mint szárazon fúrva is használható. A szabad eséssel való mélyfúró-munkához való áttérés, csekély átalakítással, könnyen lehetséges.

A „Simplex“ mélyfúró-szerkezetnél, a fúró-nyomatytyú teljesen elmarad és a Simplex-fúró-kankalék önmagában egyesíti az ütés, emelés, kiegyenlítés, után-bocsátás stb. összes szerkezeteit úgy vésővel mint koronafúróval való mélyfúrások számára. Az összelrendezés elvét a becsatolt 1. sz. vázlatrajz vezető kezén könnyen lehet megérteni. A fúrószerszám, a mely a rudazathoz hozzá van kötve, kampó segítségével van az *a* alsó csigára akasztva. Az alsó csigát a *b* szállító vagy ütőkötél hordja. A fúrótorony tetején két egymás

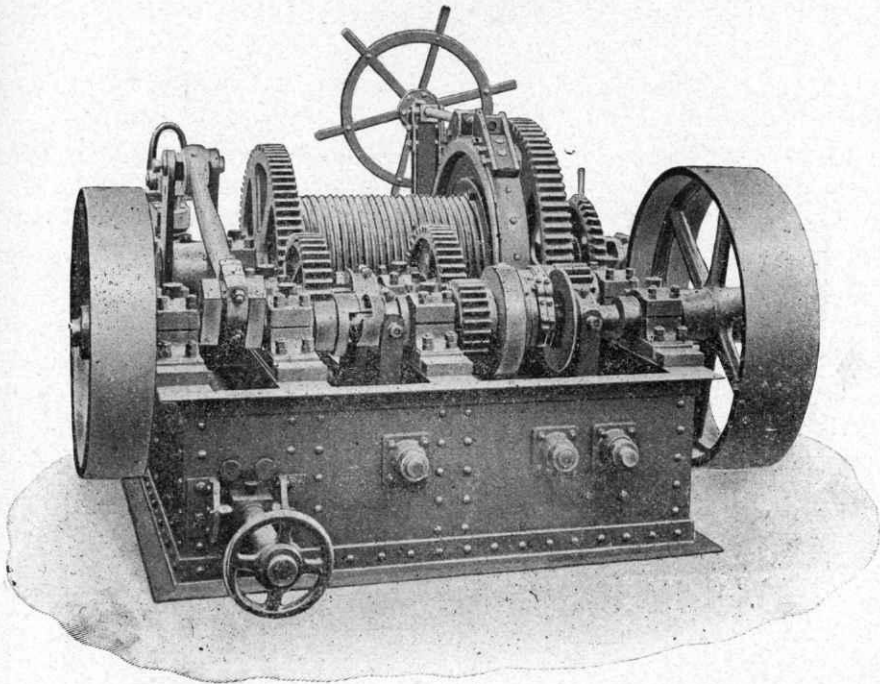
mellett fekvő *c c* görgőnye van becsapozva. (A rajzban azért vannak ezen görgőnyek egymás alatt, mert, ha a természetnek megfelelően volnának vázolva, egymást fődnék, a mi az érthetőség rovására esnék.) A kötélnek egyik vége a *d* kötél-dobhoz van kötve. A

1. sz. rajz.

dobot, a kankalék hozza forgó mozgásba. Felszerelése: a fékező és az után-bocsátó készülék. Az *e* ütögörgőnyén van átvetve a kötélnek a másik vége, hogy innen tovább vezetve az alább leírásra kerülő

kiegyenlítő és után-bocsátást ellenőrző *f* szerkezethez csatlakozzék. Az *e* ütögörgönyének mozgását a háromkarú *g* emelőszerkezet eszközli, a melyet a *h* forgató mozgat. A *g* háromkarú emelő-szerkezet harmadik karján, 150 *m*-t meghaladó fúrás-mélységeknél, az *i* rúgós kiegyenlítő lép működésbe, a mely a forgató hajtószerkezetének egyoldalas igénybevétele által előidézett ingásokat felfogja és az erő fogyasztását, a lehetőség határai között csökkenti, a nélkül azonban, hogy magát a fúrószerkezetet, bármely irányban is befolyásolná. — Erős, szilárdan összeszegecselt és csavarosan kötött vasszerkezeti alapkeretre együtt vannak a kankalék és az ütőkészülék szerelve. (L. a becsatolt 2. sz. nézetrajzot.) A hajtóerőt gőzlokomobil szolgál-

2. sz. rajz. A „Simplex“ fúrókankalék hátsó nézete.

tatja. Az erő átvitelét szijtranszmisszió közvetíti. A kankalék kettős előtéttel dolgozik és a hajtógörönddel súrlódó kapcsolással van kötésbe állítva; a dob és az előtét göröndje közé két áttétel van beépítve, a melyek bekapcsolhatók, ha kisebb terhek, megfelelő gyorsasággal való megemelését tenné kívánatossá az üzem menete. A kötéldob köpönyeg-felülete spirálisan bordázott, a mi a kötél egyenletes felcsavarodásának biztosításán felül, a kötél kímélését is czélozza. A fékező, kitünően bevált rendszerű orsó-fékező, a mely a fékező-erőnek pontos beállítását lehetővé teszi, ezenfelül pedig játszva-könnyen kezelhető. A fékező-szallag fával van béléelve és üzem közben való beállítása fölösleges.

(Folytatjuk).

Bányamívelés.

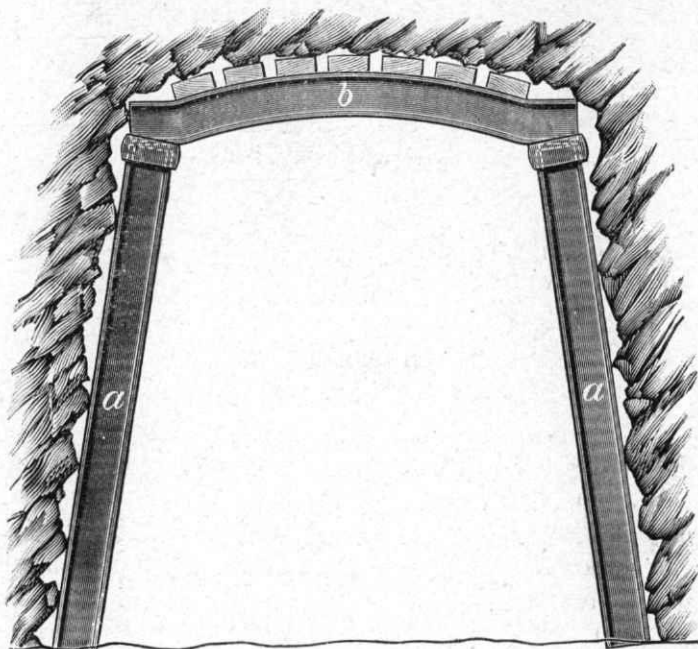
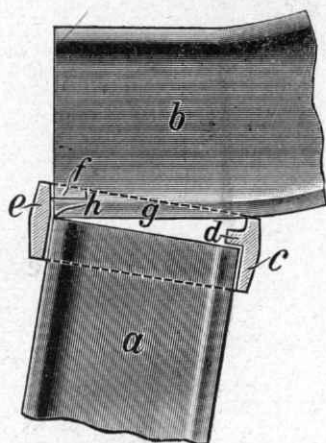
A karbidos bányamécsesek ellen. Sokszor tettek már említést a karbidos bányamécseseknek káros hatásáról és többször hangoztatták már a bányamunkások azon kívánságukat, hogy az acetilén lámpák helyett, régi olajos bányalámpájukat használhassák. Ugyilátszik azonban, hogy ezen kérésnek nem igen lesz foganatja, mert több németországi érczbánya üzemvezetőisége az acetilén-lámpák mellett foglalt állást. Az acetilén-lámpák használása mellett a láng nagy fényerősségét, a karbiddal való világítás olcsóságát, a koromképződés elmaradását és azon körülményt hozzák fel, hogy az acetilén-lámpa még ott is ég, a hol a közönséges, vagyis az olajjal táplált bányamécses a szolgálatot megtagadja; egyedüli hibájául azt róvják fel, hogy romlott levegőben használva, intőképesége csekély. A karbiddal világítás ellenesei ugyan beismerik az acetilén bányamécsesek lángjának nagy világító erejét, de nagy hibájának mondják, hogy a bányamunkások az acetilén-világítás mellett a romlott bányalevegő egészséget rontó behatásának védelem nélkül ki vannak szolgáltatva, mert ezen lámpa még ott is ég, a hol az olajos bányalámpa már csak pislog, vagy egészen ki is alszik, a hol tehát a belélegezésre alkalmas levegőnek a hiánya már nagyon is érezhető. Orvosszakértőkre hivatkozva azt állítják továbbá az acetilén-világítás ellenségei, hogy a karbidláng szemet rontó hatással van. A korom nélkül való égésre vonatkozó állítást a munkások ellenkező véleményével helyezik szemben és azt is állítják, sőt bizonyosnak mondják, hogy a karbidláng égés gázai, az emberi tüdőre és a test egyéb belső szerveire sokkal károsabb hatással vannak, mint azok a füstgázok a melyek a kanócczal égő olajnak termékei. Hogy azon érczbányákban, a melyek acetilén-világításra vannak berendezve, a munkások egyrésze lélegezési nehézségekkel küzd, szintén a karbidos bányamécsesek használása ellen felhozott érvelések sorába tartozó vélemény-nyilvánítás. (V. ö. Ung. Mont. Indst. Ztg. 1908. 14. sz.)

Ajtókeretsarú „Westfália.” Ismeretes dolog, hogy vasszerkezetű táróácsolatoknál, illetve vasból való ajtókereteknél a tetőgerendának az

oszloppal való biztos kötése, a szerkezet biztonságának alapfeltétele, egyúttal azonban legnehezebben megoldható feladata is. Természetes dolog, hogy a kötés feltétlenül biztos, szerelése pedig lehetőleg egyszerű és könnyű kell, hogy legyen. Ezen követelményeknek a *Westfália* — ajtókeretsarú, mint látszik, minden tekintetben megfelel.

Ez, mint az 1. sz. rajzból kivehető, ferdén vágott vasgyűrűnél nem egyéb, mely úgy az ajtókeret *a* oszlopgerendáját, mint a *b* tetőgerendát is, még pedig egyideűleg, körül fogja és így a keret ezen két részének, egymás között való eltolódását megakadályozza. A szóban forgó ajtókeret-sarúnak szerelése alkalmával, a *c* oldalfalon levő *d* borda az *a*

1. sz. rajz.

2. sz. rajz.

oszlop felső végére rá kell, hogy feküdjék, mire a *b* tetőgerendát csak annyira kell megemelni, hogy a másik *e* bütüvégen levő *f* bordák vagy sarkok a *b* tetőgerenda alsó *g* szárain átérjenek. A keret ezzel készen van. A *b* tetőgerendának nyomását *c*-nél, és a másik oldalon *h*-nál, a felfekvés, egyenletesen átviszi az oszlopra, illetve a keretre. Egyik elő-

nye a „Westfália“ ajtókeretsarúnak, hogy csepegő vizek öszszegyülemkezésére nem ad alkalmat és így ezek által nem is károsodik, a mi állandóságát és tartósságát biztosítja. A gyártó „*Armaturen und Maschinen-fabrik Westfalia*“ A. G. Gelsenkirchen i./W.-ben, a sarút úgy I. vaskból, mint sinekből is készíti.

Megafótt szabadalmak. 42683. I. sz. Dr. Fillunger Ágoston cs. és kir. bányatanácsos Mährisch Osztrauban. Gyujtóberendezés lámpákhoz II g. oszt. 1907. nov. 26. (Bp. Kzl. 1908. 182. sz.)

Köszén- és érczelőkészítés.

Foncsorozó eljárás arany és ezüstérczek számára. A 30495 sz. német szabadalommal védett ezen foncsorozó eljárás közben használt kényesőhöz oly vizet kevernek, a mely a kénes érczek pörkölése alkalmával képződött gázok lecsapására szolgált. Az ezen vízben tartalmazott alkénessav vagy kénsav, a kényesőnek okszidációját megakadályozza, a mi a foncsorozás eredményességét fokozza. (Essener Glückauf. 1908. 31. sz.)

Bányamérés.

Megadott szabadalmak. 42706. I. sz. Berger Sándor magánzó Székesfehérváron. Távolságmérő. VII a. oszt. 1907. nov. 27. (Bp. Kzl. 1908. 182. sz.)

Vaskohászat.

Stassano-elektromos olvasztó kemence az aczélöntés szolgálataiban. A „Bonner Fräserfabrik G. m. b. H.“ gépgyári czég 1907 óta a Mopkemöller & Co.-féle vasöntőműben (Bonn) készült Stassano-kemenczével dolgozik a régebben használt tégly kemenczék helyett és igen kedvező eredményeket ért el a változtatott üzemmel, mert azóta 0·08—0·18⁰/₀ C. 0·06⁰/₀ P. és 0·03⁰/₀ S. tartalommal bíró aczélfazönöntvényeket és 0·7—1·3⁰/₀ C. tartalommal bíró szerszámaczelókat készít. Az adás 1000 kg., az olvasztás és finomítás együttes időtartama 5 óra, áramfogyasztása 900 K. W. óra a folyós vas tonnája után, mi közben a K. W. óra 4·5 Pfennig költséggel jár. (Giesserei Ztg. 1908. 10. sz. — Ztbl. f. Eisenhtw. 1908. 6. sz.)

Por, öntőminták behintésére. Az „Österreichische Zeitschrift für Berg und Hüttenwesen“ folyó évi (aug. 1-én megjelent) 31. számában

H. F. aláírással és fenti cím alatt, következő nagyon érdekes jegyzet jelent meg:

Rövid idővel ezelőtt Oroszországból, fehér port kaptunk avval a megbízással, hogy azt elemezzük; a kísérő levél szerint a por, öntőminták behintésére való és a mintázó homok odaégését megakadályozza. Az öntőmű vezetője, a ki a kérdéses port hozzánk beküldötte, egy ágenstől (utazó ügynök) kapta azt, a ki azt neki megvételre ajánlotta, e mellett pedig azt állította, hogy a por szabadalomra van bejelentve és összetétele titkot képez. Az ügynök szerint a por tizenkét elemből és két savból áll; olvadásának hőfoka 3800° C. körül van. Beküldő értesítései szerint a szóban forgó hintőpor kitűnően bevált. Az öntvények tiszták voltak; a mintázó homoknak hozzáégését sehol sem lehetett megfigyelni. A vállalat a felajánlott szert állandóan használná, ha az ára nem volna annyira magas. Kéri az elemzés megejtését, hogy a por összetételéről tájékozódás legyen szerezhető. Az elemzés 99.59% SiO_2 , kevés vas-, alumínium-, mangán-, kalcium- és magnézium-tartalmat mutatott ki. Az elemzésnek ezen eredményéből és a por finomságából arra lehetett következtetést vonni, hogy itt csapadék alakjában termelt kovasavról lehet csak szó, annál is inkább, mivel a por, forró nátronlúgban, nagy részében feloldható volt. Górcsővi vizsgálat útján azonban arról lehetett meggyőződni, hogy a nagy titokban kínált hintőpor nem egyéb, finom porrá őrlött kvarcznál, mert valamivel erősebb nagyítás mellett, szilánkokat és éles sarkokat még igen jól lehetett megkülönböztetni. Ezen közlés talán igen sok öntő-művezető érdeklődését felkeltheti, mert az, hogy rendkívül finom-szemű kvarcport, magas olvadási hőmérséklete folytán, öntőminták behintésére jól lehet használni, nagyon is könnyen megérthető dolog. Közlésünkkel azonban még más célt is akarunk elérni és ez az, hogy ilyenféle, titkolódzva felajánlott szerek elfogadásánál nagy óvatossággal kell eljárni, nehogy könnyen beszerezhető és házilag olcsón előállítható anyagok drága áron való vásárlása által, az üzem károsodást szenvedjen.

Gépészet.

Különleges betongyárárkémény. A „The Engineering Record“ 57. kötetének 18. számában, igen érdekes, teljesen vasbetonból épült gyárárkémény leírása van közölve. (A kéményt a D. Warren & Co. cég Cumberland művei számára, Aberthaw & Co. Bostonból, építette.) — Az alsó építmény nyolczszögű és 105 m. átmérővel bír. E fölött emelkedik az egymáson három emeletben tagolt részből álló tulajdonképpeni kémény, melynek falvastagsága 8'6, illetőleg 4. hüvelyk. A kürtő belső

nyitott tágasága 3·5 m., magassága 33 m. Legérdekesebb része a kéménynek, a nyolczszögű alsó építménybe szerelt szikrafogó. Ezen alsó építmény, a belső kéménycsővet teljesen körülzárja, a füst érintőlegesen jut bele ezen kamarába, körülfutja a belső kéményt és mekhanikailag mozgatott, szintesen forgó szárnyas kerék által szorítva, lefelé húzódik, a hol lefelé kúpos tölcserbe jutván, ennek falai mentében spirális áramlásútat fut be, hogy azután, a kürtő föléje állított aknáján át felszálljon. E mellett a füst, durvább szemű korom és összes szikraszemeit elejti, a melyek a tölcserbe hullanak és a tölcser alatt elrendezett kamarában összegyülemkeznek. (*Perwo. Der Ingenieur. 1908. 20. sz.*)

Gőzkazánok konzerválásáról. Üzemen kívül álló gőzkazánoknak, a rozsdásodás ellen való védelme érdekében, *Jorisson* szerint a legjobb belső konzerváló szer a klórkalcium; *Wigersma* még a klórkalciumnál is hatásosabbnak a mésztejet mondja, ha azt bőségesen alkalmazzuk. A mésztejnek jó nagy mennyiségét a kazánba öntve, ezt tele kell tölteni vízzel. Faszénnek a kazánban való elégetése és a kazán összes nyílásainak ezután való elzárása nem mondható szerencsés gondolatnak, mert az égés, nem emészti fel az összes okszigént, minek következtében szénsav fejlődik, ez pedig a rozsdásodást elősegíti. (*Chem. Ztbl. 1908. II. köt. 2. sz. — Braunkohlé 1908. 20. sz.*)

Tekhnologia.

Grafit-olvasztó-tégelyek. A tégelyek tartóssága nem csak azon anyagnak a minőségétől függ, a melyből készültek, hanem a bennök olvasztásra kerülő anyagoktól és a velök való bánásmód célirányos voltától is. Tégelyeken nagyobb darabok levállását elég gyakran lehet tapasztalni. Ezt jóformán mindig a túlságosan gyors előmelegítéssel lehet megokolni. A tégely, külső rétegein, még kiizítása után is, igen sok nedveséget kondenzál, a mely gyors hevítés közben, hirtelenül gőzzé alakul át és így repesztő hatással van a tégely anyagára. Az előmelegítés lassan kell, hogy történjék, a 120° C.-ra felmelegített tégelyt erre 10 órán át, állandóan ezen a hőmérsékleten kell megtartani s ezen hőmérséklettel kell a tégelyt a kemenczébe beállítani. A czélszerűtlen kiizítás következése az „Alligator cracks“ vagyis a tégely felületének hajszálas összevissza repedezettsége. A tégely-fogók is kárt tehetnek különben, a miért is ezek czélszerű alakjára nagy súlyt kell fektetni. Olajjal fűtött kemenczékben a grafit-olvasztó-tégelyek rendszerint csak igen rövid ideig tarthatók üzemre képes állapotban, mert az itt jóformán kikerülhetetlen szűrő-lángok, a tégely anyagát károsan befolyásolják. (*Giesserei Zeitung. 1908. — Ztbl. f. Eisenhüttenw. 1908. 6. sz.*)

Fogazás nélkül való körfürészek hatása. Ismeretes dolog, hogy

lágú vasból készült köralakú, fogazás nélkül való tárcsák, ha igen gyorsan forgó mozgást végeznek, sokkal keményebb anyagokat szétvágni képesek. *Harbord F. W.* ezen feltűnő jelenséget vizsgálat tárgyává tette és megállapította, hogy ebben az esetben a vágás tulajdonképpen ömlesztés útján történik, a melyet a forgó tárcsának a megmunkálás alatt álló tárgyon való nagyfokú súrlódása idéz elő. Az olvasztásnak ezen folyamata oly gyors lefolyású, hogy csakis a metszősík felületén jelentkezik és csak ott következik be a szövethetnek a perlit elégeése következtében beálló változása, — míg a metszett darabnak a vágás felületétől csak néhány tizedmilliméterre! mélyebben fekvő részei, az eredeti szövethet, minden változás nélkül megtartják. A tárcsára lerakódott reszelék analízise megállapította, hogy ez 18 rész megömlesztett vasokszidulból és 82 rész tiszta vasból áll. A kísérlet közben használt vastárcsa vagy vaskorong szénanyag tartalma 0.17% , a szétvágott rúd szénanyag tartalma pedig 0.28% volt. (*Mars. The Engineer.* 1908. Ztbl. f. Eisenhüttenw. 1908. 6. sz.)

A fémek forráspontja. Mig a fémek olvadáspontja a pirometer alkalmazása útján pontosan meghatározható, eddig a fémek forráspontjának megállapítása nehézségekbe ütközik. Watt a fémek relativ forráspontjairól a következő összeállítást készítette:

Czink	940 fok C.	Nikol	2450 fok C.	Arany	2800 fok C.
Kadmium	1025 „ „	Króm	2500 „ „	Palladium	2820 „ „
Ólom	1250 „ „	Vas	2600 „ „	Iridium	2850 „ „
Ezüst	1850 „ „	Platina	2650 „ „	Osmium	2950 „ „
Réz	2100 „ „	Titán	2700 „ „	Urán	3100 „ „
Ón	2170 „ „	Rodium	2750 „ „	Molibdén	3350 „ „
Mangán	2200 „ „	Ruthén	2780 „ „	Volfrám	3700 „ „

(P. Sz. 1908. 22. sz.)

Közgazdaság.

Nagybánya város memoranduma bányatörvényszékek létesítése tárgyában. Nagybánya város a minap érdekes és nemcsak igazságügyi, hanem közgazdasági szempontból is komoly megfontolást érdemlő memorandumot terjesztett a képviselőházhoz. Kéri a törvényszék visszaállítását és azt, hogy a visszaállított törvényszék *bányatörvényszéki hatáskörrel* ruháztassék fel. Igen érdekesek a memorandum, helyi vonatkozású általános érvelései az általános érveknél azonban jobban érdekel bennünket a nagybányaiak memoranduma *közgazdasági érdeklő vonatkozásaiban*, melyekkel a *bányatörvényszék* gyanánt való megszervezést okolják meg. Mozgalmuk ez irányba túlhalad a lokális jelentő-

ségen, országos közérdekek uttörője. A közgazdasági és jogi élet benső kapcsolata révén érthető, mily károsan hat bányászatunkra bányajogszolgáltatásunk mai meglehetősen visszás állapota. A minta memorandum igen helyesen megjegyzi, a legczélszerűbb anyagi és alaki törvények sem adhatják a megnyugtató eredményt, a míg bányagazságszolgáltatásunk a szakavatottság és a viszonyok közvetlen ismerete hiányával van. A memorandum a legnagyobb tisztelet hangján szól a most illetékes törvényszék biráinak tudásáról és jóakarataról; azonban a legfényesebb jogi tudás és a legtisztább jóakarát sem képesíthet valakit arra, a nélkül, hogy valaha csak bányát csak látott volna is és bányaviszonyokat közvetlenül ismert volna, hogy bányaugyekben az igazság megtalálásának biztos reményével döntő szót mondjon ki. A bányászat keretében keletkezhető számtalan különböző jogviszony, s a fölmerülhető sokféle károsítás, visszaélés annyira bonyolult és részleteik megítélésénél a speciális szaktudás annyira nélkülözhetetlen, hogy valóban igazat kell adnunk a memorandum keserü panaszainak. Saját szava szerint: oly ferde helyzetet teremt egyrészt a távoli törvényszékhez juthatás nagy költsége, másrészt a bíróságnál a bányászati szakképzettség hiánya, hogy csak „lutri módon a végső elkeseredésben juttatják ügyüket bírói eldöntésre. Ezért burjánzott föl e vidéken annyira az érczlopás és magánbünesetek száma is, mert az igazságszolgáltatás igénybevétele, a jogvédelem ellen mindjobban terjed az irtózat, úgy hogy a kárt szenvedő gyakran inkább eltagadja kárát, semhogy kitegye magát a nehézkes eljárás kálváriájának. A bányaugyekben a szakképzettség hiánya és a költséges eljárás a kisebb ügyeket egyenesen elrettenti a jogkereséstől, ezáltal meg a kártevők mintegy elbizakodott helyzetbe jutnak, a mi által ez ekzsponált vidéken a magánfelek károsodásán kívül még a magyar állam presztizse is csorbul.“

Nagyon helyeselhető tehát a nagybányaiak javaslata, azonban oly kiegészítéssel, hogy nemcsak Nagybányán, hanem az ország más bányavidékei középpontján is, az országban három-négy bányatörvényszék szerveztessék. Lehetnek ezek rendes királyi törvényszékek is egyúttal, azonban bírói-személyzetük összeállításánál, tekintettel arra, hogy az eléjük kerülő ügyek nagyobbrészt bányajogi vonatkozásúak lehetnek, a fősúly arra volna helyezendő, hogy bányászati viszonyokban gyakorlatias ismeretekkel bíró, szakiskolai vagy önképzés útján e téren megfelelő szakképzettséget szerzett bírák kerüljenek oda. Kivánatos volna ily törvényszéknek oly helyen való szervezése, hol összefutnak a bányaközigazgatás és a bányauzemigazgatás szálai, mint például Nagybányán is, hol a bányakapitányság és a kincstári bányagazgatóság szakembereiből a bányászati és helyi vi-

szonyoknak kiváló ismerőit kaphatja mindenkor szakértőkül. Ezek szellemi környezetében, közvetetlen alkalommal birván a bányászat gyakorlati viszonyainak tanulmányozására is, a lehetőleg stabilizálható bírólétszámból e bányatörvényszékekénél kiváló bányajogi kapacitások fejlődhetnek a felsőbb bírói fórumok számára is. A bányügyi ügyekben igazát kereső nagyközönség pedig kiváltképp hálára lenne kötelezve e szakszerű és így bizonyára a mainál könnyebb és gyorsabb eljárásban ítélkező bíróság létesítéséért. Ez a közönség pedig valóban nagy. Mert a hivatalos statisztikai adatok szerint csak a nagybányai bányakapitányság területén is 140 önálló magánbánya-társulat, 489 bányatelek, 5265 kutató van. Hogy a bányügyi ügyek kényes természete mellett mily sok esetben van szükség szakszerűen és gyorsan eljáró bíróságra, az könnyen elképzelhető. És a magánbányászat mellett a jelentős kincstári bányászat érdeke is kívánja ezt, hiszen annak is gyakran van oka bírói jogvédelmet keresni a visszaélésekkel szemben.

Mindezek kétségtelené teszik, hogy Nagybánya város közönsége helyes úton jár kívánalmával. Kívánatos, hogy mielőbb teljesüljön is, s egyidejűleg az ország egyéb bányavidékei szintén megkapják bányatörvényszéküket. (Bp Hlp. 1908. 190. sz.)

Magyarország és Ausztria külföldi ércz és szénforgalma. 1908. év május hónapban a közös vámterületre behoztak: 7,596,943 q kőszenet, 44,839 q barnaszenet és lignitet, 650,594 q kokszot, 57,641 q brikettet, 283,766 q vaskövet, 248 q ólomérczet, 38,934 q mangánérczet (barnakő stb.), 8276 q cinkérczet, 1 q kobalt- és nikolérczet, 517 q krómérczet, 252,333 q kénkovacsot (piritet), 14071 q kénkovacsot a vasgyártáshoz és 3 q egyéb érczet. Kivittek Magyarországból és Ausztriából: 686,226 q kőszenet, 8,185,285 q barnaszenet és lignitet, 157,104 q kokszot, 80,607 q brikettet, 203,960 q vaskövet, 6141 q ólomérczet, 2749 q mangánérczet (barnakő stb.), 111 q rézérczet, 16,083 q cinkérczet, 250 q krómérczet, 19 q volframérczet, 850 q aranyérczet és ezüstöt tartalmazó színporokat, 6557 q piritet, 26,454 q kénkovacsot a vasgyártáshoz és 304 q egyéb érczetek. (Mitth. d. Vb. d. Brgb. Btrbsl. 1908. 15. sz.)

Aranytermelés Transzváiban. A kamarában egyesült transzváli bányák július hónapban, 561.988 unczia aranyat termeltek 2,387.175 font sterling értékben; a kamarához nem tartozó bányák termelése pedig 22.467 unczia volt 95.438 font értékkel. A bányákban 11.725 benszültt dolgozott, a kik közül 9257 távozott, úgy, hogy a munkások végső létszáma július hó végével összesen 132.339 volt. (Bp. Hrl. 1908. 193. sz.)

A Rimamurány-Salgótarjáni vasmű r. t. mérlege, szeptember hó folyamán elkészül. Az eddig lehetséges áttekintés igen kedvező zárlatot ígér. Valószínű, hogy az osztalék 30 K. lesz, vagyis 2 K-val magasabb mint tavaly.

A Ganz-féle villamosság RT. olaszországi települése. A Ganz-féle villamossági r. t. tárgyalásokat folytat az olaszországi Westinghouse-társaság két év előtt

létesített elektromos gyára megvétele tárgyában, mely a Genova melletti Vado községben van és főként, villamos nagyvasutak berendezésével foglalkozik. A megvásárlás a Ganz-féle villamos rt. olasz települését czélozza. (P. Sz. 1908. 22. sz.)

HIREK

Személyi hírek. Kitüntetés. Ó Cs. és Ap. Kir. Felsége Ischlben folyó évi július hó 7-én kelt legfelsőbb elhatározásával **Makay Pálnak**, a sóvári főbányahivatalnál alkalmazott mázsatisztnak, saját kérelmére történt nyugalmaztatása alkalmából 40 évet meghaladó hű és buzgó szolgálata elismerésül az arany érdemkeresztet legkegyelmesebben adományozni méltóztatott. VII|17. 78348. sz. (Pü. K. 20. sz.)

Kinevezés. A pénzügyminiszterium vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök **dr. Stuller Gyula** bányafőorvost, a szélaknai bányahivatalnál bányakerületi főorvossá nevezte ki. (Bp. Kzl. 1908. 184. sz.)

Áthelyezés. Humml Venczel bányafelügyelő, a körmöczyi bányahivaltól az aranyidai m. kir. bányahivatal nyugoti bányaosztályához helyeztetett át. (Selmeczi bányai. 2571. 1908. sz. rend.)

Lakásváltozás. Blazsek Jakab aknász lakását Tatabányáról Varesre (Bosznia) p. Viszoko helyezte át.

Halálozás. Steckel Ferencz bányafelügyelő, Mizserfán, 1908. május hó 26-án meghalt. 1899. óta volt a társulat szolgálatában. Előbb erdőőr volt, állami alkalmazásban. Temetése május 28-án volt a környékbeli szak- és kartársak teljes részvétele mellett, kik koszorúmegváltás czimén, nagyobb összeget adományoztak az özvegynek és a visszamaradt hat kiskorú árvának. **L. Gy. — Sebessy Lajos** a zólyombrézói m. kir. vasgyár fogyasztási szövetkezetének alkalmazottja meghalt jul. 31-én, 30 éves korában. (Zvm. Hl. 1908. 32. sz.)

Az „Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület” szepesi szakosztálya f. év augusztus 29-én Máriahután közgyűlést tart. Találkozás reggel 7 óra 31 perczkor Margitfalu állomáson. Tárgy: 1. Az évi zárszámadások előterjesztése. 2. Elnök, tiszttakar és választmány választása. 3. Az új ipartörvényjavaslat és több a központból leérkezett ügy tárgyalása. 4. A Cséti Ottó emlékre való hozzájárulás megszavazása. 5. Indítványok.

Uj aczélárú-gyár Gömörben. Rimaszombatban, német aczélgyárosok új aczélárú-gyárat építenek. A város 4000 négyszögöl telket adott a gyár építésére díjtalanul. Továbbá 30.000 korona készpénz-segítséget olyképp, hogy ennek első harmada akkor fizetendő, mikor a vállalkozók az építkezésbe és gépekbe 200.000 korona befektetését igazolják; második harmada következő év január hónapban, s a harmadik harmada, az erre következő év január hónapban fizetendő. A város a vállalat részére 15 évi pótdómentességet biztosít, s az építkezéshez szükséges téglát ezenkívül 32 korona kedvezményes áron adja. A vállalkozók viszont kötelezik magukat, hogy még ebben az évben legalább 200.000 koronát fektetnek be a gyárba,

mely önálló aczélárú-gyár lesz, azt legalább húsz évig üzemben tartják, s megengedik, hogy a város a 30.000 korona segítséget bekebelezze a gyártelepre. A bekebelezés csak 15 év múlva törölhető s ha a gyár 15 éven belül megszűnnék, az összeget a város a vállalkozókon, vagy jogutódjaikon behajthatja. Az új gyár fölépítése már folyamatban van. (Bp. Hlp. 1008. 192. sz.)

Kincstári bányaművek üzemének beszüntetése. A pénzügyi kormány elhatározta, hogy a Bihar-megyében levő kincstári aranyércz és vaskőbányák üzemével fokozatosan felhagy, mivel azok évek óta veszteséggel dolgoznak. A lakosság körében ezen elhatározás természetszerűen nagy ijedelmet okoz, mert ez által igen sok szegény bányamunkás kenyerét veszíti. A kormány ezért Glatz főispánt megbízta, hogy a megindítandó segítő akció tárgyában javaslatot tegyen. (Ung. Ma. 1908. 22. sz.)

Viz a budai alagutban. Wekerle Sándor miniszterelnök f. hó 11-én a fővároshoz leiratot intézett, a melyben hivatkozva arra, hogy az állam tulajdonába átvett budai alagutban a vízszivárgás oly erős, hogy ennek orvoslása mulhatatlanul szükséges, tudatja, hogy bizottságot küldött ki, a melynek feladatává tette az alagutnak hidrogeológiai szempontból való átvizsgálását. A bizottságba a főváros részéről Machan Ottó főmérnököt, a bányakincstár szakértői közül pedig Schwartz Gyula kir. bányafőmérnököt Kőrmöczbányáról hívta meg s felszólította a bizottságot, hogy előmunkálatait még a nyár vége előtt fejezze be. (Bp. Hlp. 1908. 193. sz.)

Villámossági kiállítás Manchesterben. A szakegyesületek 1908. évi október hónapban villámossági kiállítást rendeznek. A kiállítás célja a villámossági ipar fejlettségének bemutatása. A kiállítás f. é. október hó 3-án nyílik meg és október hó 31-én zárul. A kiállításra vonatkozó részletek, a kiállítási terület helyrajza, stb. beszerezhetőek a kiállítási bizottság londoni hivatalában. Levélbeli kérdezősködések a következő címre küldendők: Office of the Electrical Exhibition, 2. Queen Anne's Gate, Westminster, London (Közgazdasági Értesítő. 1908. 31. sz.)

Japánország kormánya hivatalos hirdetések útján köztudomásra hozza, hogy a Liaotung félsziget területén a bányamivelést, bármely idegen állam alattvalójának megengedi. (Mith. d. Vrb. d. Brgb. Btrl. 1908. 15. sz.)

Munkásmozgalmak.

A bányamunkások garázdálkodása. Az utóbbi időben valószínűleg anarkhia uralkodik a *brád-vidéki aranybányákban*. — Napról napra érkeznek hírek hol merényletről, hol nagyobb lopásról, melyek ellen a hatóság úgyszólván tehetetlen. A legújabb merénylet, melyet eddig ismeretlen tettesek követtek el, a következő: A 12 apostol-bánya Valearszului nevű telepén az örök észrevették, a bá-

nyamunkások szabadaranyat loptak. Vizsgálat végett a munkásokat este mind visszatartották. Mikor az egyik munkás előadta az eltüntetett aranyat, a felügyelőmunkás a vizsgáló helyiség előtt egy csomagot vett észre. A felügyelő azt hívén, hogy a csomagban arany van, amelyet egyik munkás eldobott, felvette azt és midőn bontogatni kezdte, látta, hogy a csomagból füst jön ki. Rögtön eldobta és a vizsgálóhelyiségbe ugrott. Ebben a pillanatban a csomagba rejtett dinamit felrobbant, kiszakítva az ajtókat és ablakokat. Szerencsére emberéletben nem esett kár. A merénylő munkást a csendőrség nyomozza. (Hunyadvármegye. 1908. 32. sz.)

Sztrájkoló bányamunkások zavargása. Londonból jelentik: A Daily Mail newyorki távirata szerint Alabama államban a bloghthoni szénterületen a sztrájkolók megállítottak és megtámadtak egy vonatot, amely dolgozni akaró munkásokat szállított. A sztrájkolók valóságos tüzelést kezdtek a vonat ellen s három embert agyonlőttek, tizenegyet pedig súlyosan megsebesítettek. A halottak között van a vonatvezető is. A sztrájkolók mindenkit agyonlövással fenyegetnek, a ki a bányákba merészkedik. A lokomotív-vezető végül teljes gözzel elindította a vonatot s ezzel megmentette a munkásokat. A sztrájkolók a hegyek közé menekültek, a hol a milícia üldözi őket. (Bp. Hlp. 1908, 193. sz.)

Balesetek.

Bányagázrobbanás történt augusztus hó 11-én Saarbrückenben, a Dudweiler táróban a melynek következtében tizenhárom munkás azonnal meghalt, nyolcz súlyosan és öt könnyebben megsérült. (Bp. Hrlp. 1908. 193 sz.)

Robbanás történt Barbecken (Rajnavidék) a Carolus-Magnus bányában, július 15-én d. u. 4 órakor. A robbanás a hetedik szint dinamitkamarájában következett be. Tíz ember, köztük egy aknász, a robbanás következtében azonnal meghalt; nyolcz munkás súlyos sérüléseket szenvedett. — **A robbantó töltés idő előtt való elsülése** következtében, Zwikauban, a Tiefbau-Schacht aknában, július 18-án egy munkás egész testén annyi súlyos sérülést szenvedett, hogy sebeibe rövid időn belül belehalt. — **Bányagázrobbanás** történt Jusowkán (Oroezország), a Rykow aknában július 22-én. A katasztrófának három emberélet esett áldozatul. (Mitth. d. Vrb d. Brgb. Btrl. 1908. 15. sz.)

Iroda'mi értesítés. Julius Springer könyvkiadó cégénél Berlinben megjelent a Helse-Herbst-féle „Bányamíveléstan“ első kötete. Méltóságát legközelebb hozzuk.

KÜLÖNFÉLÉK

Az amerikai Anthraczitról. Az Amerikában dívó szokás szerint az ásványszénnek két fajtát különböztetik meg, mi közben bitumenes kőszénről és anthraczitról beszélnek. A bitumenes kőszénnek, égés közben füstölnek, — míg az anthraczitok, füst nélkül égnék. Az Anthracziteket különben száraz és kemény, és lágy válófajaik szerint is szokás osztályozni. A lágy anthraczitek olcsóbbak, mint a kemények. Jellemző tulajdonsága a lágy anthraczitnak, hogy magas hőt fejt ki, rövid lánggal és füst nélkül ég és salakot nem hagy hátra. A szénnek ezen válófaja Pennszilvánia egész területén bőven fordul elő. Az állam utolsó évi termelése 60 millió tonna körül volt. — (Winter. B. u. Httm. Rundschau. IV. éf. 7. sz. — Ztbl. f. Eisenhüttenw. 1908. 4. f.)

Géperő és emberi erő. A Panama-csatorna építő-munkálatainak egyik osztályvezetője, Barkich mérnök, a csatorna munkálatainál használt munkaszolgáltatásáról ezeket az adatokat közli: A múlt esztendő száraz hónapjaiban gőzerővel hajtott óriási lapátoló készülékek egyike havonként átlag 14.200 m^3 földet emelt ki. Az összes gőzlapátolók által kiemelt földmennyiség havonként átlag 623.700 m^3 volt. E gépek karban tartását és vezetését mindössze 28 munkás végezte. Ezzel szemben egy-egy gyakorlott földmunkás nyolc órai szakadatlan munkaidő alatt, mintegy 4-6 m^3 -nyi földmennyiséget képes kiemelni, — tehát a 623.700 m^3 -nek egy hónap alatt való kiemeléséhez 5460 munkás kellene. A sziklás talajon különösen nagy előnyököt biztosít a gőzlapátolók használata. Míg a munkások egy-egy 70—100 kg. súlyú sziklatömböt csak a legnagyobb erőfeszítéssel képesek megmozdítani és továbbítani, addig a gőzgépek segítségével a 10.000 kg.-os tömbök is könnyűséggel kezelhetők. Ha tehát az ilyen talajon a földmunkákat emberi erővel végeznék, az egyes tömböket jobban kellene elaprózni, több robbantó lyukat kellene furatni és természetesen több robbantó anyagot kellene felhasználni. Emberi erő alkalmazása mellett havonként közel 400000 kg. robbantó anyag fogyna el, míg a gőzgépek mellett alig 150000 kg.-ot használnak fel a robbantás céljaira. Természetes, hogy a robbantásoknál alkalmazott munkások száma is lényegesen kisebb, ha gőzgépek végeznek a kiemelés munkáját. A gőzgépek mellett 700—800 munkás elvégzi azt a munkát, a mihez emberi erő kifejtés mellett mintegy 2500 munkást kellene állítani. A kiemelt földtömegek és sziklatömbök továbbítása szállítható vasutakon történik. Az ezeknek sinpárjait emelő óriási gépszerkezetek kezelését 3 gépész és 6 munkás végzi. Ez a 9 ember

a géperő segítségével 500—600 vasuti munkás munkáját pótolja. A vasuti lórik kiürítését hét gép végzi, a melyek mellett 28 fehér és 42 fekete munkás foglalkozik. Ez a munkáscsoport a gépekkel 24500 m³ földmennyiséget képes naponként lerakni, vagyis oly tömeget, a melynek elvégzésére egyébként 2600 fekete munkás kellene, legalább is 100 felügyelő ellenőrzése mellett. A kirakott föld szétszórását állandóan 3000 embernek kellene végezni, holott 8 modern gép teljesen megfelel a cél-
nak. (M. Nemzetgazda. 1908. 31. sz.)

Az elektromos lóerő-óra ára ezelőtt hatvan esztendővel.

Miután *Örsted* dán tudós 1820-ban megállapítja a magnetikus és elektromos erők között való viszonyosságot, *Sturgeon* (Angolország) pedig 1828-ban feltalálja az elektromágnest, meg van adva annak a lehetősége, hogy az elektromos energia mekhanikai munkává változtassék. — *Wagner* Vilmos J. 1835 körül (Frankfurt) feltalálja az elektromotornak elvét és miután találmányát, a szövetekezeti gyülekezetnek bemutatja nagyobb pénzbeli segítségben részesül és azt is remélheti, hogy a szövetekezeti gyülekezet a találmányt tőle 100.000 frért megveszi. A *Wagner* féle elektromotor üzemeltetésére *Grove*-féle elemeket akarnak használatba venni, melyek lóerő-óránként 1.87 kg. czinket emésztenek fel úgy, hogy a lóerő-óra üzeme 1.60 Markba kerül. Az üzem ezen magas költségén a vállalkozás megbukik. Más, villámos elemekkel üzemben tartott elektromotorok sem sikerülvén, — az elektromotorok gyakorlati használhatósága kétségessé válik. Csak miután a dinamogépeknek feltalálása által a lehetőleg legmagasabb haszoneffektussal bíró áramforrást megtalálták, mely a lóerőórát a hatvan év előtti ár egy tizenkettőre szállította le, szerezte vissza az elektromotor azt a jogkört, a mely őt, méltán megilleti.

□ □

TARTALOMJEGYZÉK.

A végrehajtási novella. Irta Dr. Fehér Manó. — *A bányásziskolák szervezésének kérdéséhez.* Irta Kellner Aurél. — *Tudomány-Gyakorlat:* Nagyvasolvasztók kiszámítása és szelvényméretezése. — „Simplex” mélyfúróberendezés. — *Szemle:* Bányamívelés. — Köszén- és ércelőkészítés. — Bányamérés. — Vaskohászat. — Gépészet. — Technologia. — Közgazdaság. — *Hírek.* — *Munkásmozgalmak.* — *Balesetek.* — *Irodalom.* — *Hülönfélék.*

Lap zárása: 1908. aug. 13. d. u. 5 óra.

Kiadótulajdonos: LITSCHAUER LAJOS

Közérdek.

⊙ A bányász- és kohász-altisztek alakulóban lévő ⊙
országos egyesületének ügyei

mint a

„Jó Szerencsét“

I. évfolyamának

18. SZ.

külön melléklete.

A szerkesztésért felelős: MATEJKA GYULA k. bányaaltiszt.

Visszaemlékezés.

Irta: Méga Samu.

(Pólytatás a 372. oldalhoz.)

És ez meg is fog történni, ez be is fog következni, mert már van Organumunk, a mely vágyaink, aggályaink, gondolataink és tervezgetéseink önzetlen tolmácsolójául vállalkozott, — mert van már közvetítőkapcsolónk, mely eszméink kicserélését lehetővé teszi és a távoli vidékek bányász- és kohász-helyein eddig elszigetelve és elhagyatva élt bányász- és kohász-altiszt-kartársak között az eszmecserét lehetővé tette.

Már nem csak a bányaiskolák falai között folyik a magyar bányász- és kohász-altisztek nevelésének és kiképzésének serény munkája; e falak keretén kívül is terjed már a tovább képzés, a bányászati és kohászati szakok legújabb vívmányainak állandó ismertetése, s már nem egyedül az iskola padjain, hanem messze ezeken túl is terjednek azok a szálak, a melyek a tanárt a növendékekkel, a gyakorlatot az elmélettel folytonos és állandó kapcsolatban tartják.

Eddig csendes visszavonultságban élt és halt a bányászati és kohászati-altisztek halgatag gárdája. Ezentúl megváltoznak a viszonyok, mert támogatót találtunk, ki önként és önzetlenül vállalkozott ügyünk tolmácsolására, — ki nem elégedett meg azzal, hogy az iskola falai között nevelje a magyar bányászat és kohászat jövődõ altisztjeit, hanem munkától és fáradságtól vissza nem rettenve, arra is vállalkozott, hogy a már önállóvá lett és az élet küzdõterére kilépett, volt bányásziskolai növendékeknek továbbra is tanítómestere, tanácsadója legyen. Ha mi ezen önzetlen vállalkozás nagy horderejét felfogjuk, ha a »Jó szerencsét« hasábjairól felénk hangzó buzdító és bátorító szótát megértjük és megszívleljük, ha az annak minden sorában kifejezésre jutó jó akaratot méltányoljuk, a lépten-nyomon elhangzó jó tanácsokat szívünkbe vessük, és mindezért csupán csak a »Jó szerencsét« körül való tömör

csoportosulással fejezzük ki elismerésünket és köszönetünket, önmagunk tekintélyét emeljük, és be fog következni, a mire mindeztideig hiába törekedtünk, — be fog következni az, hogy rövid időn belül tudomásul veszik széles e kincses hazában, a bányász- és kohász-altiszti kar létezését és a mi szavunknak is súlya lesz ott, ahol az ország bányászatának kohászatának kérdéseit tárgyalják és egész vidékek sorsa fölött döntenek. — Hogy mindez, ami közreműködésunktől a mi tömörülésunktől, a mi ügyünk szolgálatába állott lap tömeges támogatásától van függővé téve, azt látnia, azt megértenie, ezt éreznie kell mindenkinek, a ki látta, hogy a »Jó szerencsét« az eddigi gyenge pártolás dacára is már mennyit tett a magyar bányász- és kohász-altisztek tekintélye emelésének érdekében.

Minden, de igazán minden bányász- és kohász-altiszt vegyen tehát részt a közös munkában s minden, de igazán minden bányász- és kohász-altiszt teljes erővel oda törekedjék, hogy legközelebbi közgyűlésünk, még az alakuló gyűlésnél is impozánsabb legyen.

Nem zárhatom le jelen soraimat a nélkül, hogy — és ez úttal azt hiszem összes kartársaim nevében beszélhetek, — köszönetet ne mondjak ez alkalommal Litschauer Lajos kir. főmérnök, tanár úrnak, azért a szíves odaadásért, melylyel tanácskozásainkat, jó akaratú tanácsadásával támogatta és gyűlésünk tárgyalásmenetét így, mintegy magasabb színvonalra emelni segítette. A segítségre — valljuk be őszintén — rászorultunk s, hogy ezen segítség részünkre állandóan biztosítassék az, — mint hiszem, mindannyian érezzük, — egyedül mi tőlünk s attól függ, hogy megteesszük kötelességünket úgy mimagunkkal, mint miértünk létesült lappal és annak szerkesztőjével szemben.

Selmeczbányai szaktársaink is fogadják hálás köszönetünket azon buzgalmukért, melylyel első nagygyűlésünk létrejöttét lehetővé tették és azon rendkívül lekötelező előzékenységükért, melylyel a távolból összesereglett társakat fogadni szívesek voltak. Mindannyinak még egyszer legforróbb köszönet. Isten áldása legyen a megkezdett munkán. Jó szerencsét!

(Vége.)

o o

Értesítés.

Az alapszabálytervezet és az alakuló közgyűlés jegyzőkönyve, melyeket Selmeczbánya város polgármesteri hivatalánál benyújtottunk, a megerősítő záradék kieszközlése végett beadott kérvényünk kapcsán, a mai napon a nagym. m. kir. belügyminiszteriumhoz felterjesztetett.

Selmeczbánya, 1908. augusztus hó 14.

Kellner Aurél, elnök.